AIXOPLUC

EDICIÓ
ESTIU

JUNY 26

Espai de trobada, pensament i acció

L'ESTIU QUE TRANSFORMA: TEMPS LLIURE AMB SENTIT, CAMPAMENTS I VINCLE AMB LA NATURA.

COL·LABORA

Diputació de Castelló

Ajudes a projectes juvenils 2026

NÚMERO 1

EDITORIAL

L'estiu no és parar, és aprendre d'una altra manera. Reflexió sobre l'educació en el lleure en vacances.

OPINIÓ

Desconnectar per a connectar: Com afecta el temps lliure significatiu al desenvolupament emocional dels joves.

FEM BARRI

Joves que refresquen el barri: Iniciatives de voluntariat estival per a dinamitzar la gent gran durant els mesos de calor.

RECOMANACIONS

Converses entre monitors, monitores joves i adolescents sobre recomanacions de llibres, pel·lícules i sèries què aporten al pensament crític.

CURIOSITATS

Història dels esplais a Castelló: Anècdotes i l'evolució de la pedagogia del lleure.

PATRIMONI CULTURAL DE LA PROVÍNCIA

Rutes en família: El Desert de les Palmes i les seues històries amagades; el patrimoni immaterial de les festes d'estiu als pobles de Castelló.

L'ESTIU NO ÉS PARAR: APRENDRE QUAN EL RELLOTGE ES FRENA

Hi ha una idea molt basada en el costum que associa l'arribada de l'estiu a un punt i a part. Les aules tanquen les portes, les motxilles de classe es queden al fons de l'armari i sembla que el món s'haja de posar en pausa fins al setembre. Però qui coneix de prop el moviment d'esplai sap ben bé que la realitat és una altra: l'estiu no és una aturada, és el moment en què l'aprenentatge canvia de ritme i d'escenari.
Quan el rellotge es frena i desapareixen les pressions acadèmiques, s'obre una finestra única per a allò que sovint queda en segon pla durant el curs: la convivència real, la connexió amb la natura i el desenvolupament personal des de la llibertat i el joc. Als campaments, a les escoletes d'estiu o a les rutes per les nostres comarques, els xiquets, xiquetes i joves no sols ocupen el seu temps lliure; aprenen a compartir una tasca quotidiana, a resoldre conflictes sense pantalles pel mig i a mirar el seu entorn amb curiositat i respecte.

Aquest primer número de la nostra revista naix, precisament, amb la voluntat de ser un reflex d'aquesta vitalitat. Volem construir un pont entre la joventut que dinamitza els nostres barris i les famílies i veïnat que en formen part. Perquè l'educació en el lleure no és un simple servei de cura estival, sinó un pilar fonamental per a fer créixer persones crítiques, empàtiques i compromeses amb el seu territori.
A les pàgines que teniu a les mans trobareu experiències de campaments, mirades intergeneracionals sobre la història de l'esplai a Castelló i propostes per a descobrir el patrimoni natural i cultural que tenim a tocar de casa. Us convidem a llegir-nos sense pressa, a compartir les reflexions a la taula i a recordar que el millor bagatge de l'estiu no es guarda a cap maleta, sinó en el vincle que som capaços de construir junts.

Que tingueu un bon i significatiu estiu!

"La veritable desconnexió digital no deixa un buit; s'omple amb converses sense pressa, mirades directes als ulls i la certesa de saber-se part d'una comunitat."

OPINIÓ

Vivim immersos en una dictadura de la immediatesa. Les pantalles, les notificacions constants i l'imperatiu d'estar sempre disponibles han transformat profundament la quotidianitat de la nostra joventut. Els adolescents d'avui habiten un espai digital on l'autoestima sovint es mesura en m'agrades, la pertinença es valida a través de respostes instantànies i el silenci s'interpreta, erròniament, com a buit o aïllament.

En aquest context de soroll constant, què significa realment desconnectar?

Desconnectar no consisteix simplement a apagar el telèfon mòbil o deixar la tauleta al fons de la motxilla durant un cap de setmana. No és una mesura punitiva ni una fugida del món real. Desconnectar és, abans que res, crear l'espai necessari per a tornar a connectar: amb un mateix, amb la natura i amb les persones que ens envolten. I és precisament ací on el temps lliure significatiu —el que es cultiva als esplais, als campaments i a l'acció comunitària— es revela com un eina educativa i emocionalment revolucionària.

Del consum passiu a la vivència compartida

El temps lliure no és neutre. Hi ha un lleure passiu, orientat al consum i a l'entreteniment individualitzat, que acostuma a generar més ansietat de la que calma. Per contra, el temps lliure significatiu és aquell que ofereix experiències reals, reptes compartits i espais de trobada sense filtres ni algoritmes.
Quan un grup de joves acampa al Desert de les Palmes, camina per la Serra d'Espadà o organitza una activitat per al seu barri, la dinàmica canvia de manera radical. El focus es desplaça de la imatge projectada a la vivència present:

1. Gestió de la frustració i l'empatia: En una ruta o en la convivència diària d'un campament, les coses no s'arreglen amb un clic. Cal negociar qui porta la tenda, esperar a qui camina més a poc a poc o aprendre a cuinar en equip. Aquestes situacions quotidianes són el millor laboratori per a desenvolupar la paciència, la resiliència i la cooperació.
2. Construcció d'una identitat autèntica: Lluny del judici social de les xarxes, l'esplai ofereix un entorn segur on els joves poden expressar-se sense por a ser jutjats. La pertinença a un grup on s'és valorat per allò que s'aporta i no per allò que s'ostenta reforça l'autoestima i redueix els nivells d'ansietat social.
3. Reconnexió amb el ritme natural: La natura no té pressa. Contemplar un paisatge, escoltar el silenci o simplement compartir una conversa al voltant del foc sense la interrupció d'una notificació permet regular el sistema nerviós i recuperar la capacitat d'atenció i reflexió profunda.

El paper de les famílies i la comunitat

Per a les famílies i els educadors, entendre el valor d'aquest lleure educatiu implica un canvi de mirada. Sovint tendim a prioritzar l'excel·lència acadèmica o les activitats extraescolars hiperestructurades, oblidant que la salut emocional es fonamenta en la qualitat de les nostres relacions humanes.
Apostar perquè els nostres joves participen en l'associacionisme i el lleure comunitari és regalar-los l'oportunitat de créixer com a persones emocionalment sanes, crítiques i compromeses. L'estiu i els espais d'esplai no són un parèntesi en la seua formació, sinó la part més viva i transformadora del seu aprenentatge.

Desconnectem dels dispositius per a tornar a connectar amb la vida. Perquè quan apaguem les pantalles, és quan realment s'encén la comunitat.

Joves que refresquen el barri: el batec de l'associació quan arriba la calor

FEM BARRI

Quan les ciutats redueixen el seu ritme habitual i les aules tanquen les portes, podria semblar que l'activitat comunitària entra en letargia. Tanmateix, a molts barris de Castelló ocorre exactament el contrari. L'estiu és el moment en què moltes associacions desplieguen tota la seua energia per a demostrar que el lleure educatiu és un motor de transformació social que no s'atura mai.

Sota l'eix «Fem barri», volem arreplegar totes les iniciatives que combinen l'acció directa als carrers amb la preparació de les futures generacions de líders comunitaris.

Formar per a transformar: la trobada estival de dirgents i equip educatiu

Un dels pilars menys visibles però més decisius de l'activitat d'estiu és l'Escola d'Estiu de Formació de Dirgents. Durant una setmana intensiva de trobada i treball teòric-pràctic, desenes de joves que fan el pas de monitors/es a responsables d'equip es reuneixen per compartir eines, eines pedagògiques i visió estratègica.

Els eixos de la formació d'enguany inclouen:

1. Gestió d'equips i resolució positiva de conflictes: Com acompanyar els equips de monitors/es joves, afavorir la comunicació assertiva i gestionar la diversitat als grups.
2. Disseny de projectes d'Aprenentatge-Servei: Integrar l'acció de l'esplai amb les necessitats reals del barri (gent gran, mobilitat sostenible, gestió de residus).
3. Salut emocional i gestió de la tasca voluntària: Eines de la psicologia comunitària per a prevenir el desgast i la sobrecàrrega del voluntariat jove.

Activitats de carrer: refrescar la convivència veïnal

Mentrestant, als carrers i places dels barris, mantenen viva l'activitat amb propostes obertes a tota la ciutadania:

- Escoletes d'Estiu Comunitàries: Espais d'oci inclusiu i assequible per a afavorir la conciliació de les famílies del barri, on el joc tradicional i els tallers d'aigua són els grans protagonistes.
- Cinema a la Fresca: Nits de projecció en parcs públics seguidess d'un xicotet fòrum on es debat sobre temes com l'ús de xarxes socials o la sostenibilitat.
- Voluntariat Intergeneracional: Accions puntuals d'acompanyament a la gent gran del barri durant els mesos de més calor, facilitant passejos a l'ombra o sessions de jocs de taula als centres de dia.

L'estiu de l'Associació d'Esplais de Castelló és, en definitiva, la prova viva que el voluntariat jove no és el futur de la nostra societat, sinó el present més actiu i compromès.

RECOMANACIONS

Saúl Aguilar Chinchilla 15 anys - IES Álvaro Falomir Almassora (Castelló)

Per tretze raons- Jay Asher

És un llibre que tracta sobre l'amistat i un tema molt complicat com és el suïcidi. És un crit a l'amistat i a les conseqüències de fer cas als rumors malintencionats. Amb les paraules de la protagonista, a poc a poc es van descobrint les tretze raons que li van portar a la seua decisió i com els gestos més inofensius poden resultar fatals quan algú es va acostant lentament a l'abisme. És un llibre dur però em sembla una lectura interessant.

La mansió Marrowbone, basada en la pel·lícula de Sergio G. Sánchez

Es un llibre que genera tensió, si t'agrada el misteri aquest llibre t'encantarà. És una novel·la plena d'intriga, intensa i que aconsegueix que el lector estiga expectant en tot moment.

Solitari- Alice Oseman

És la novel·la que va donar origen al fenomen de Heartstopper, la sèrie de Netflix.

Invisible

D'Eloy Moreno, és una novel·la que narra la història d'un xiquet assetjat escolarment que, per a protegir-se del dolor i la indiferència, desenvolupa la creença que s'ha tornat invisible. A través de records fragmentats des d'un hospital, l'obra tracta l'assetjament, la soledat i la inacció social que moltes vegades veiem a les nostres aules.

Pel·lícula: Wonder

Un xiquet de 10 anys (Jacob Tremblay, conegut per 'L'habitació') nascut amb una deformitat facial que li ha obligat a ser operat 27 vegades de cirurgia, s'esforça per encaixar en el seu nou col·legi.

La pel·lícula parla de la duresa de la vida, de l'assetjament escolar, de com cadascun de nosaltres lliurem una batalla interna i com hem d'afrontar la vida.

Història dels esplais a Castelló

CURIOSITATS

Parlar del moviment d'esplais a les nostres comarques és parlar d'una història d'estima per la terra, compromís social i un aprenentatge que mai no s'ha tancat entre quatre parets. Des de les primeres reinvidicacions per defensar el Desert de les Palmes, a les acampades a Morella o la Serra d'Irta fins a les xarxes urbanes de barri actuals, l'educació en el lleure a la província de Castelló ha sigut el motor invisible que ha format generacions de joves crítics, empàtics i compromesos.

De la promoció social a l'emancipació: l'evolució pedagògica

La pedagogia del lleure no ha nascut del no-res; s'ha transformat al ritme dels canvis socials del nostre entorn:

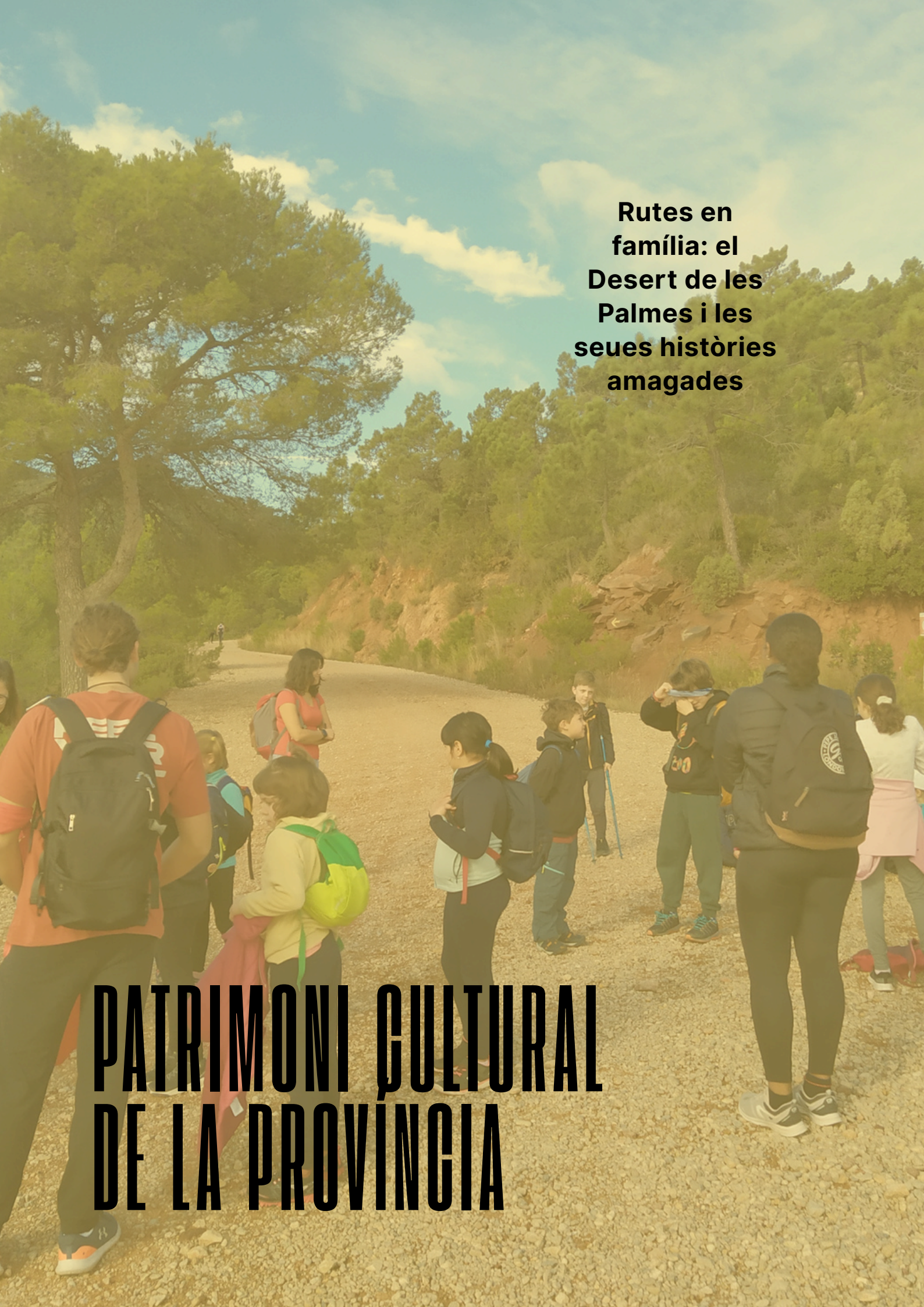
- Els inicis (anys 70 i 80): En un context de canvi social, els primers grups de lleure van sorgir vinculats a parròquies, associacions veïnals i col·lectius socials. El gran objectiu era oferir un espai segur de trobada, la reconnexió amb la natura i l'educació en valors cívics i comunitaris en un moment on gairebé no existien alternatives d'oci per a la infància i l'adolescència.
- La professionalització i el rigor (anys 90 i 2000): Arriba la regulació de les escoles de monitors/es i directors/es. L'esplai deixa de veure's com un simple "cuidado de xiquets" per a consolidar-se com un projecte educatiu formalment estructurat, amb objectius d'inclusió, coeducació i respecte pel medi ambient.
- L'esplai del segle XXI: Avui, l'enfocament posa l'accent en el pensament crític, la salut emocional, la diversitat i l'aprenentatge-servei. L'infant ja no és un receptor d'activitats, sinó el protagonista actiu de la seua pròpia transformació i de la millora del seu barri.

Anècdotes que fan comunitat

Totes les famílies i monitors/es veterans de Castelló guarden memòries que han passat a la categoria de llegenda urbana:

- La pluja inesperada als Ports: Qui no recorda aquell campament itinerant on vam acabar dins d'un riu que mai duia aigua fins que vam passar nosaltres?
- El "sandwitx d'or": Aquells berenars on els monitors/es intentaven innovar i eixir de les típiques mescles de nocilla i york-queso.
- Amb l'alegria a altra banda: Aquella vegada que vam haver de buidar un espai on havíem construit comunitat per la falta de suport de les administracions i les famílies vam haver de buscar altres espais més asequibles.

L'esplai a Castelló no és només una memòria del passat; és una xarxa viva que es reinventa cada curs per a continuar demostrant que educar en el temps lliure és la millor manera de fer poble i fer futur.

Rutes en família: el Desert de les Palmes i les seues històries amagades

PATRIMONI CULTURAL DE LA PROVÍNCIA

Quan pensem en la província de Castelló durant els mesos d'estiu, sovint ens vénen al cap les platges plenes de vida o el bullici del litoral. Tanmateix, a pocs quilòmetres de la costa s'alça un dels palaus naturals més singulars de la nostra terra: el Parc Natural del Desert de les Palmes. Per a l'esplai, aquest espai no és sols un pulmó verd on escapar de la calor; és una llibreta viva plena de llegendes, senderisme i lliçons sobre la relació entre l'ésser humà i el medi ambient.

Per què "Desert" si està ple de vida?
El nom sol generar sorpreses entre els més menuts. La paraula desert no fa referència a un paissatge d'arenes seques, sinó al terme que l'orde dels Carmelites Descalços utilitzava al segle XVIII per a designar aquells indrets solitaris, aïllats del soroll urbà i idonis per a la meditació. El cognom de les Palmes ve donat per l'abundància del margalló (*Chamaerops humilis*), l'única palmera autòctona d'Europa.

Caminar pel Desert és aprendre a llegir el paissatge:

- Les ruïnes del Convent Vell: Construït a finals del segle XVII, va patir greus danys per pluges torrencials el 1783, obligant els monjos a traslladar-se al convent actual. Avui, les seues pedres restants ofereixen un marc evocador per a reflexionar sobre el pas del temps.
- Els ermitatges dispersos: Pel paratge trobareu xicotetes construccions on els carmelites es recloïen en silenci. Descobrir-les a través d'una gimcana en família és una manera excel·lent de treballar l'orientació i la curiositat.
- El Castell de Montornès: Una antiga fortalesa d'origen musulmà que dominava la línia de la costa. Pujar-hi, amb el calçat adequat i molta aigua, permet entendre la importància estratègica d'aquestes muntanyes al llarg dels segles.

El patrimoni immaterial: quan els pobles de Castelló s'encenen a l'estiu
Si les muntanyes guarden el patrimoni pedra a pedra, els pobles de les nostres comarques bateguen a l'estiu al ritme de les seues festes patronals i tradicions immaterials. Per als xiquets/es i joves de l'esplai, participar d'aquestes celebracions no és un simple entreteniment: és el fil invisible que els connecta amb la memòria col·lectiva dels seus iaios i iaies.

Més enllà del folklore: la festa com a xarxa comunitària
Des dels Ports fins a la Plana, passant per l'Alt Maestrat i l'Alcalatén, les festes d'estiu són un exemple viu de fer barri i fer poble:

1. La transmissió intergeneracional: Les danses tradicionals, la música de la dolçaina i el tabal o la preparació dels dinars populars no s'aprenen als llibres de text. S'aprenen veient la gent gran organitzar-se i col·laborar.
2. El sentiment de pertinença: Quan els adolescents ajuden a engalanar un carrer, a preparar una trobada d'entitats o a coordinar un joc infantil al poble, deixen de ser espectadors per esdevenir agents actius de la seua cultura.
3. El respecte per la diversitat local: Cada comarca té el seu ritme i les seues peculiaritats. Descobrir les diferències entre les celebracions de la costa i les de l'interior ens ensenya a valorar la riquesa cultural de la nostra província.

En definitiva, combinar una ruta en família pel Desert de les Palmes amb una visita a les festes dels nostres pobles és la millor recepta per a un estiu significatiu: peus a la terra, mirada al patrimoni i cor connectat amb la comunitat.

"La meua desconnexió digital no deixa un buit; s'omple amb converses sense pressa, mirades directes i la certesa de saber-se part d'una comunitat."

"L'estiu no és una aturada, és el moment en què l'aprenentatge canvia de ritme i d'escenari."

"Formar un dirigent d'esplai no és ensenyar-li a gestionar horaris; és acompanyar una persona jove perquè entenga que el seu barri pot canviar si aprèn a treballar en equip."